

**Závěrečná doporučení Výboru pro dětská práva OSN: Česká republika
ke 3. a 4. periodické zprávě ČR o naplňování Úmluvy o právech dítěte, 17. června 2011**

(V oficiálním překladu Úřadu vlády ČR, který naleznete také [zde](#))

1. Výbor přezkoumal konsolidovanou třetí a čtvrtou pravidelnou zprávu České republiky (CRC/C/CZE/3-4) na své 1616. a 1617. schůzi (viz CRC/C/SR1616 a 1617), jež se konaly dne 31. května 2011, a přijal na své 1639. schůzi, konané dne 17. června 2011, následující závěrečná doporučení.

I. Úvod

2. Výbor vítá předloženou konsolidovanou třetí a čtvrtou pravidelnou zprávu, jakož i písemné odpovědi na jeho seznam problémů (CRC/C/CZE/Q/3-4/Add.1), a oceňuje konstruktivní dialog s vícesektorovou delegací Státu.

3. Výbor upozorňuje smluvní stranu, že tato závěrečná doporučení musí být zvažována současně se závěrečnými doporučeními k počáteční zprávě Státu na základě Opčního protokolu o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů (CRC/C/OPAC/CZE/CO/1), přijaté dne 2. června 2006.

II. Přijatá následná opatření a pokrok dosažený účastnickým státem

4. Výbor vítá jako pozitivní přijetí následujících legislativních, institucionálních, politických a jiných opatření:

(a) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, jenž zvýšil standard trestněprávní ochrany dětí před zneužíváním, vykořisťováním, zanedbáváním a obchodováním s nimi, a nabyl účinnosti dne 1. ledna 2010;

(b) Zákon č. 427/2010 Sb. týkající se slučování rodin, jenž nabyl účinnosti v roce 2010;

(c) Zákon č. 52/2009 Sb., kterým se mění Zákon č. 141/1961 Sb., pravidla trestního řízení (Trestní řád), týkající se obětí zločinů vyžadujících mimořádnou ochranu, jenž nabyl účinnosti v roce 2009;

(d) Národní akční plán inkluzivního vzdělávání, jenž nabyl účinnosti v roce 2010;

(e) Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech, jenž nabyl účinnosti v roce 2010;

(f) Usnesení č. 883 o Národním akčním plánu transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti pro léta 2009-2011, jež nabylo účinnosti v roce 2009;

(g) Národní akční plán realizace Národní strategie prevence násilí na dětech v České republice pro léta 2009-2010, jenž nabyl účinnosti v roce 2009;

(h) Akční plán realizace koncepce včasné péče, jenž nabyl účinnosti v roce 2009;

5. Výbor rovněž vítá ratifikaci nebo podepsání následujících dokumentů:

(a) Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie, jenž byl podepsán v lednu 2005.

(b) Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, jež vstoupila v platnost v září 2009;

(c) Evropská charta regionálních či menšinových jazyků, jež vstoupila v platnost dne 1. března 2007;

III. Hlavní oblasti zájmu a doporučení

A. Obecná prováděcí opatření pro realizaci (čl. 4, 42 a 44, odst. 6 Úmluvy)

Předchozí doporučení Výboru

6. Výbor vítá úsilí smluvní strany o realizaci předchozích závěrečných doporučení Výboru přijatých v březnu 2003 (CRC/C/C/15/Add.201), po přezkoumání druhé pravidelné zprávy Státu. Nicméně Výbor s politováním konstatuje, že mnoho z jeho připomínek a doporučení bylo řešeno nedostatečně nebo jen částečně.

7. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby přijala veškerá nezbytná opatření za účelem uplatnění těch doporučení ze závěrečné zprávy, a doporučení k druhé zprávě, jež dosud nebyla realizována, nebo nebyla realizována dostatečně, zvláště doporučení týkajících se vytvoření národního akčního plánu; ustavení nezávislého orgánu pro dohled nad realizací Úmluvy; shromažďování dat a úplného zohlednění práva na nediskriminaci.

Výhrady

8. Zatímco Výbor bere na vědomí, že smluvní strana vyvíjí úsilí o novelizaci občanského zákoníku, aby obsahoval zvláštní ustanovení o právu dítěte znát své biologické rodiče, jakož i zachovat svou identitu, je i nadále znepokojen pokračující výhradou smluvní strany vůči tomuto článku Úmluvy.

9. Ve smyslu Vídeňské deklarace a Akčního plánu Světové konference o lidských právech z roku 1993 (A/CONF.157/23), Výbor doporučuje smluvní straně, aby zvážila stažení výhrady k čl. 7 odst. (1) Úmluvy.

Právní předpisy

10. Zatímco Výbor vítá novelu č. 134/2006 Sb. zákona o sociálně-právní ochraně dětí v ČR (zákon č. 359/1999 Sb.), je znepokojen tím, že dosud nedošlo ke komplexnímu přezkoumání veškeré příslušné legislativy, za účelem zajištění dětem zákonného statutu jako držitelů práv a zajištění úplné kompatibility národního práva s Úmluvou. Kromě toho je Výbor znepokojen tím, že soudy a správní orgány se zřídka dovolávají nebo přímo vymáhají ustanovení Úmluvy.

11. Výbor doporučuje smluvní straně, aby provedla komplexní přezkoumání veškeré své legislativy a přijala veškerá opatření nezbytná pro zajištění úplné aplikace Úmluvy v jeho právním systému.

Koordinace

12. Zatímco Výbor bere na vědomí, že Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV) bylo pověřeno, aby zajistilo koordinaci implementace Úmluvy, Výbor zůstává znepokojen skutečností, že koordinace mezi různými ministerstvy, odbory a institucemi zabývajícími se právy dětí na národní, regionální a úrovni obcí je nedostatečná.

13. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby zajistila přijetí opatření za účelem vytvoření účinného mechanismu nebo podstatného posílení svého stávajícího mechanismu Ministerstva práce a sociálních věcí, zaměřeného na koordinaci politik práv dítěte všech příslušných orgánů a institucí na všech úrovních. V této souvislosti Výbor vyzývá smluvní stranu, aby zajistila nezbytné lidské, technické a finanční zdroje pro realizaci komplexní, ucelené a důsledné politiky práv dítěte na národní, regionální i úrovni obcí.

Národní akční plán

14. Zatímco Výbor bere na vědomí vytvoření mezioborové koordinační skupiny pro přípravu Národního akčního plánu implementace Úmluvy, je znepokojen tím, že komplexní národní plán realizace musí být teprve vytvořen, a že sektorální přístup smluvní strany k Úmluvě vede k roztříštěnosti její implementace.

15. Výbor doporučuje smluvní straně, aby zpracovala komplexní Národní akční plán realizace práv dítěte a přidělil konkrétní lidské, technické a finanční zdroje pro jeho úplnou realizaci. V této souvislosti Výbor doporučuje smluvní straně, aby zajistila, že její Národní akční plán pro děti:

- (a) je založen na právech dítěte a tvoří nedílnou součást plánování rozvoje;**
- (b) bude realizován a učiněn funkčním mimo jiné příslušnými právními předpisy;**
- (c) vymezí konkrétní záměry, cíle, indikátory a časové harmonogramy a bude zahrnovat monitorovací mechanismus pro vyhodnocení pokroku realizace a identifikaci případných nedostatků plnění;**
- (d) usnadní větší účast všech příslušných partnerů, včetně občanské společnosti a dětí samotných;**
- (e) usnadní důsledný a konzistentní přístup k Úmluvě všem orgánům a institucím smluvní strany**
- (f) vezme v potaz zásady a ustanovení Úmluvy, k ní přijatých opčních protokolů, jakož i Akčního plánu z roku 2002 nazvaného „Svět vhodný pro děti“, a revidované deklarace „Svět vhodný pro děti + 5“ z roku 2007.**

Nezávislý monitoring

16. Zatímco Výbor bere na vědomí, že smluvní strana vyvinula počáteční úsilí za účelem ustavení nezávislého dětského ombudsmana, s politováním konstatuje, že smluvní strana dosud nerealizovala jeho předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201, odst. 17) o zřízení nezávislého orgánu monitorujícího realizaci Úmluvy a pro citlivé šetření jednotlivých stížností dětí. Dále je Výbor znepokojen tím, že ačkoli veřejný ochránce práv může obdržet stížnosti od dětí, není dostatečně vybaven finančními, technickými prostředky a lidskými zdroji, aby mohl účinně plnit tuto funkci.

17. Výbor opakuje své předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201, odst. 17) adresované smluvní straně, aby zcela zohlednila obecný komentář Výboru č. 2 týkající se role národních institucí pro lidská práva, a zřídil nezávislý orgán pro monitoring implementace Úmluvy, včetně citlivého šetření jednotlivých stížností dětí. Výbor rovněž vyzývá smluvní stranu, aby zajistila, že veřejnému ochránci lidských práv budou poskytnuty veškeré nezbytné finanční, technické a lidské zdroje pro účinné řešení stížností, které obdrží od dětí.

Přidělení prostředků

18. Výbor s politováním konstatuje, že jeho předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201, odst.19) týkající se přidělení prostředků nebylo dostatečně zohledněno. Výbor zůstává znepokojen tím, že státní rozpočet i nadále postrádá přidělení prostředků, jež jsou jasně a výhradně určeny pro realizaci všech práv dítěte vyplývajících z Úmluvy.

19. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby zvážila novelizaci zákona o státním rozpočtu, za účelem realizace čl. 4 Úmluvy, ve smyslu čl. 3 a 6 Úmluvy, aby bylo zajištěno vyčlenění prostředků ze státního rozpočtu, jež jsou přidělovány na realizaci všech práv a v maximální možné míře všech zdrojů, tedy přidělovány transparentním způsobem pro realizaci ekonomických, sociálních a kulturních práv dítěte. Výbor dále vybízí smluvní stranu, aby jasně stanovila každý rok své priority týkající se agendy práv dítěte, zvláště na marginalizované skupiny, a určil přidělení prostředků z rozpočtu vynakládaných na děti na národní i místní úrovni, s cílem vyhodnocení dopadu výdajů na děti a efektivního využití prostředků. V této souvislosti smluvní strana musí přihlédnout k doporučením Výboru ze dne všeobecné debaty konaného 21. září 2007 pod názvem „Zdroje pro práva dítěte – odpovědnost Států.“

Shromažďování dat

20. Výbor opakuje své obavy (CRC/C/15/Add.201, odst 21), potřeby ze strany smluvní strany posílit systém sběru dat s ohledem na to, že:

(a) data shromažďovaná různými ministerstvy dostatečně nepokrývají všechny oblasti Úmluvy, zvláště ohledně dětí se zdravotním postižením, dětí z etnických menšin a dětí ze zranitelných a znevýhodněných skupin;

(b) data, týkající se dětí, nejsou využívána účinným způsobem, tak, aby bylo možné vyhodnotit dosažený pokrok, jako podklad pro utváření politik v oblasti zajištění práv dítěte.

Kromě toho je Výbor znepokojen tím, že neexistují vhodné metody identifikace příslušnosti osob k romské menšině, s cílem shromažďování dat za účelem umožnění naplňování jejich práv.

21. Výbor opakuje své předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201, odst. 21) a vyzývá smluvní stranu, aby:

(a) posílila a centralizovala mechanismus integrace a analýzy systematického členění dat o všech dětech do 18 let na všechny oblasti pokryté Úmluvou, se zvláštním důrazem na ohrožené osoby, včetně dětí z etnických menšin; dětí z ekonomicky znevýhodněných domácností; dětí žijících ve venkovských oblastech; dětí v náhradní péči; dětí se zdravotním postižením a dětí vyžadujících zvláštní ochranu, např. pracujících dětí; dětí, jež byly sexuálně zneužívány, a se kterými bylo obchodováno; a

(b) účinně využívala těchto indikátorů a dat při tvorbě a vyhodnocování legislativy, politik a programů implementace, vyčlenění zdrojů a monitoringu Úmluvy.

Dále Výbor vyzývá smluvní stranu, aby stanovila jasnou metodu identifikace romské menšiny v rámci shromažďování dat, aby usnadnil transparentnost a účinnost utváření politik, a v této souvislosti aby zajistil, že tato identifikace bude doplněna přiměřenými podpůrnými a ochrannými mechanismy, za účelem prevence diskriminačního zneužívání takových dat.

Šíření informací a zvyšování informovanosti

22. Výbor je znepokojen tím, že všeobecná informovanost o Úmluvě zůstává nízká a že neexistuje žádné konkrétní zahrnutí Úmluvy do školních osnov pro děti.

23. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby přijala opatření za účelem zvýšení informovanosti veřejnosti o Úmluvě, včetně mimo jiné, masových médií, a zavedení výuky o Úmluvě do školních osnov jako zvláštního předmětu na školách.

Vzdělávání

24. Zatímco Výbor vítá iniciativy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra, jakož i Justiční akademie, zaměřené na školení policistů, lékařů a státních zaměstnanců v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, včetně příslušníků soudního systému, je výbor znepokojen tím, že neexistují žádné systematické průběžné vzdělávací programy o lidských právech, včetně práv dětí, pro všechny odborníky pracující pro děti a s dětmi.

25. Výbor doporučuje smluvní straně, aby vytvořila systematické průběžné vzdělávací programy o lidských právech, včetně práv dětí, pro všechny odborníky pracující pro děti a s dětmi.

Spolupráce s občanskou společností

26. Výbor bere na vědomí možnosti občanské společnosti účastnit se realizace práv dítěte v účastnickém státě. Avšak je znepokojen tím, že neexistuje žádný důsledný, včasný a transparentní systém udělování grantů a dotací příslušným organizacím občanské společnosti. Výbor je dále znepokojen tím, že současný systém neumožňuje dostatečný dialog s občanskou společností o problémech zdrojů, politik a priorit týkajících se dětí.

27. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby posílila svou spolupráci s občanskou společností a vytvořila transparentní systém umožňující a zohledňující dialog s občanskou společností

a udělování grantů a dotací pro organizace občanské společnosti, jež napomáhají realizaci Úmluvy a účastní se utváření politik týkajících se práv dítěte. V této souvislosti Výbor upozorňuje smluvní stranu na obecný komentář č. 5 (CRC/GC/2003/5 odst. 56 až 59) k Všeobecným opatřením zaměřeným na realizaci Úmluvy o právech dítěte.

Mezinárodní spolupráce

28. S ohledem ke čl. 4 Úmluvy, Výbor bere na vědomí přínos smluvní strany k úsilí o mezinárodní spolupráci, zvláště ohledně mírové operace OSN a bilaterálních a multilaterálních humanitárních opatření. Nicméně konstatuje, že současná úroveň příspěvku smluvní strany na oficiální rozvojovou pomoc (ODA) ve výši 0,12% jeho hrubého domácího příjmu (HDP) je podstatně nižší, než úroveň požadovaná v Konsensu z Monterrey Mezinárodní konference o financování pro rozvoj (2002) a v Závěrečném dokumentu Světového summitu (2005).

29. Výbor doporučuje smluvní straně, aby splnila mezinárodně uznaný cíl ODA (oficiální rozvojové pomoci) ve výši 0,7% HDP. Rovněž vyzývá smluvní stranu, aby zajistila, že realizace práv dítěte se stane prioritou mezinárodních smluv o spolupráci uzavíraných s rozvojovými zeměmi, v rámci mezinárodní bilaterální spolupráce. V tomto ohledu Výbor vyzývá smluvní stranu, aby věnovala zvláštní pozornost závěrečným doporučením Výboru týkajícím se partnerských zemí. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby vzala na vědomí doporučení Výboru vyplývající ze dne všeobecné debaty konaného v roce 2007 nazvané „Zdroje pro práva dítěte – odpovědnost Států“.

B. Všeobecné zásady (čl. 2, 3, 6 a 12 Úmluvy)

Zákaz diskriminace

30. Výbor vítá, že si je smluvní strana vědoma vážnosti diskriminace, které čelí romské obyvatelstvo na jeho území, a rovněž vítá její různé informační kampaně a projekty, jež informují o zákazu diskriminace. Avšak Výbor je hluboce znepokojen tím, že navzdory jeho předchozím doporučením (CRC/C/15/Add. 201, odst. 29, 30, 55 a 68) a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva z roku 2007 v případě D.H. a ostatní vs. Česká republika i nadále existují vážné a rozšířené problémy diskriminace, zvláště vůči romským dětem, včetně systematické nezákonné segregace dětí romského původu z mainstreamového vzdělávání. Výbor rovněž s politováním konstatuje, že ačkoli smluvní strana implementovala antidiskriminační zákon v souladu s právem Evropské unie (směrnice Evropského společenství č. 2000/43/ES a 2000/78/ES) a zavázala se k plnění Štrasburské deklarace o Romech (2010) a Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy týkajícího se politik pro Romy anebo kočovníky v Evropě, dosud účinně neimplementovala komplexní národní plán prevence rasismu, rasové diskriminace, xenofobie a intolerance, v souladu s Durbanskou deklarací a akčním plánem.

31. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby urychleně přijala veškerá nezbytná opatření pro zajištění účinného zrušení jakýchkoli a veškerých forem segregace dětí romského původu, zvláště diskriminačních praktik vůči nim ve vzdělávacím systému, poskytování základních služeb a bydlení, v souladu s jejími závazky vyplývajícími ze Štrasburské deklarace o Romech (2010) a v souladu s Doporučením Výboru ministrů Rady Evropy týkajícím se politik pro Romy anebo kočovníky v Evropě. Výbor dále vyzývá smluvní

stranu, aby skutečně přijala komplexní národní akční plán prevence rasismu, rasové diskriminace, xenofobie a intolerance, s přihlédnutím k veškerým příslušným ustanovením Durbanské deklarace a akčního programu, se zvláštním důrazem na čl. 2 Úmluvy.

Nejlepší zájem dítěte

32. Výbor oceňuje ujištění smluvní strany během dialogu s Výborem, že v různých programech aplikuje zásadu nejlepšího zájmu dítěte, zejména v Národním akčním plánu transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti (2009) a Národním akčním plánu inkluzivního vzdělávání (2010). Avšak Výbor je znepokojen přetrvávajícím nezpracováním principu nejlepšího zájmu dítěte do většiny právních předpisů týkajících se dětí, jakož i do soudních a správních rozhodnutí a politik a programů týkajících se dětí.

33. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby zvýšila své úsilí o zajištění přiměřené integrace a důsledné aplikace principu nejlepšího zájmu dítěte v legislativních, správních a soudních řízeních, jakož i ve všech politikách, programech a projektech, které se týkají dětí a majících dopady na děti. Právní odůvodnění všech soudních a správních rozhodnutí musí rovněž vycházet z tohoto principu.

Respektování názorů dítěte

34. Zatímco Výbor bere na vědomí, že smluvní strana částečně implementovala právo dítěte, aby bylo přihlíženo k jeho názorům, mj. v občanském soudním řádu a ve školském zákoně, je znepokojena tím, že je velmi rozšířené tradiční vnímání dětí jako objektů a nikoli jako subjektů práv. V této souvislosti je Výbor znepokojen tím, že ne všechna soudní a správní řízení, včetně řízení o přiznání mezinárodní ochrany, umožňují přímé vyslechnutí názorů dítěte, nezávisle na jeho právním zástupci nebo opatrovníku. Dále je Výbor znepokojen tím, že v praxi není přihlíženo k názorům dítěte ve věcech jako je svěření dítěte do péče anebo odebrání dítěte z existujícího rodinného prostředí.

35. Zatímco Výbor vítá školský zákon přijatý účastnickým státem (zákon č. 561/2004 Sb.), zůstává znepokojen tím, že návrh zákona o dětech a mládeži dosud nebyl přijat, což vede k tomu, že respektování názorů dítěte zůstává legislativně neupraveno nebo není dostatečně dodržováno v praxi. Dále, přestože Výbor oceňuje existenci školních rad a jiných studentských orgánů, je znepokojen tím, zda je přirozeně přihlíženo k názorům dětí na těchto fórech. Výbor je rovněž znepokojen tím, že smluvní strana nemá iniciativy zaměřené na vytváření systémů zohledňujících názory dětí ve všech rozhodnutích, která se jich týkají.

36. Výbor opakuje své doporučení (CRC/C/15/Add.201) smluvní straně, aby zavedla komplexní právní úpravu práva dítěte být slyšeno, jež by platila pro soudy, správní orgány, instituce, školy, výchovné ústavy a rodiny v záležitostech týkajících se dětí a zaručovala právo odvolání proti takovým rozhodnutím, v souladu s čl. 12 Úmluvy. Dále je třeba posílit osvětové a vzdělávací programy pro realizaci těchto zásad, aby se změnilo tradiční vnímání dětí jako objektů a nikoli subjektů práv. Výbor rovněž doporučuje smluvní straně, aby přijala opatření umožňující přímé vyslechnutí názorů dítěte ve všech řízeních týkajících se dětí, a v souvislosti s tím, aby poskytla přiměřené záruky a mechanismy zajišťující účinnou realizaci takové participace dítěte zamezující jeho manipulaci nebo zastrašování. Výbor dále doporučuje vytvoření systémů zohledňujících názory dítěte v politických diskusích a rozhodnutích, která se jich týkají.

V této souvislosti Výbor upozorňuje smluvní stranu na obecný komentář č. 12 (CRC/C/GC/12) k právu dítěte být slyšeno.

C. Občanská práva a svobody (čl. 7, 8, 13–17, 19 a 37(a) Úmluvy

Jméno a státní příslušnost

37. Výbor bere na vědomí opatření přijatá účastnickým státem za účelem zaručení práva dítěte získat státní občanství při narození, avšak zůstává znepokojen situací nezletilých žadatelů v České republice bez státního občanství, jejichž žádosti o státní občanství jsou vyřizovány po dlouhou dobu. Kromě toho, zatímco Výbor bere na vědomí, že §§ 740 a 786 návrhu nového občanského zákoníku smluvní strany stanovují právo dítěte popřít otcovství svého registrovaného otce a mít přístup ke spisu o adopci po dosažení zletilosti, je znepokojen tím, že byla přijata nedostatečná opatření zajišťující pro všechny děti právo znát své rodiče a být v jejich péči.

38. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby přijala veškerá nezbytná opatření za účelem zajištění urychleného udělení státního občanství všem dětem narozeným na jeho území. V této souvislosti Výbor připomíná ustanovení Úmluvy o omezení počtu osob bez státní příslušnosti z roku 1961, jež stanovuje, že výsledkem rozhodnutí o žádostech o občanství, trvalý pobyt nebo podobný status rodičů dítěte narozeného na daném území nesmí být dotčeno právo dítěte získat státní občanství smluvní strany, ve kterém by toto dítě jinak bylo bez státní příslušnosti. Výbor rovněž vyzývá smluvní stranu, aby přijala veškerá opatření nezbytná pro zajištění práva všech dětí znát od narození, a v co největší možné míře své rodiče a být v jejich péči.

Tělesné tresty

39. Zatímco Výbor bere na vědomí, že jsou zakázány tělesné tresty dětí ve péči veřejných institucí, je znepokojen tím, že dosud neexistují právní předpisy, které explicitně zakazují tělesné tresty dětí ve všech prostředích, včetně rodiny. Výbor je rovněž znepokojen skutečností, že podle průzkumů prováděných účastnickým státem velká většina občanů České republiky vyjádřila souhlas s tělesnými tresty při výchově dítěte.

40. Výbor naléhá na smluvní stranu, aby čelila široce rozšířené toleranci vůči tělesným trestům, mj. formou osvětových a vzdělávacích programů pro veřejnost, s cílem podpořit používání alternativních disciplinárních opatření v souladu s vlastní důstojností dítěte, a v této souvislosti zajistila zákaz tělesných trestů ve všech prostředích, včetně rodiny.

Následný postup na základě Studie OSN o násilí na dětech

41. Výbor vítá, že se smluvní strana připojila k iniciativám Rady Evropy a OSN zaměřeným na prevenci a zákaz tělesného trestání dětí a vytvořil Národní strategii prevence násilí na dětech na období 2008–2018, jakož i doprovodný Národní akční plán (2009–2010).

42. Aby byly dále posíleny současné iniciativy smluvní strany, Výbor doporučuje, aby tato nadále:

(a) upřednostňovala zrušení všech forem násilí na dětech a zajistila realizaci doporučení Studie OSN o násilí na dětech (A/61/299), s přihlédnutím k výsledkům a doporučením regionální konzultace pro Evropu a Střední Asii, konané ve dnech 5. až 7. července 2005 v Lublani, věnujíc zvláštní pozornost genderové problematice;

(b) poskytla informace týkající se realizace doporučení shora uvedené studie v její příští pravidelné zprávě smluvní strany, zvláště doporučení, na která upozorňuje zvláštní zástupce generálního tajemníka ohledně násilí na dětech, a to informací o:

(i) vytvoření národní komplexní strategie prevence a potírání všech forem násilí na dětech ve všech účastnických státech;

(ii) zavedení explicitního zákazu národním právem ohledně všech forem násilí na dětech ve všech prostředích; a

(iii) konsolidaci národního systému sběru dat, jejich analýz a šíření, a oblastí výzkumu týkajícího se násilí na dětech.

(c) spolupracovala se zvláštním zástupcem generálního tajemníka ohledně násilí na dětech a obracela se o technickou pomoc, mj. k UNICEF, Úřadu Vysoké komisařky pro lidská práva (OHCHR), Světové zdravotnické organizace (WHO), Mezinárodní organizace práce (ILO), Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu (UNESCO), Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Úřadu OSN proti drogám a zločinu (UNODC), jakož i partnerským nevládním organizacím.

D. Rodinné prostředí a alternativní péče (čl. 5, 18 (par. 1-2), 9-11, 19-21, 25, 27 (par. 4) a 39 Úmluvy)

Rodinné prostředí

43. Zatímco Výbor vítá novelu (zákon č. 427/2010 Sb.) zákona o pobytu cizinců (zákon č. 326/1999 Sb.), jež umožňuje sjednocování rodin cizinců, kterým byl udělen azyl nebo subsidiární forma ochrany, a zatímco bere na vědomí jako pozitivní zvýšení pomoci poskytované rodinám ze zranitelných socioekonomických skupin od přijetí novely (zákon č. 134/2006 Sb.) zákona o sociálně-právní ochraně dětí (zákon č. 359/1999 Sb.), zůstává znepokojen tím, že úroveň socioekonomické podpory pro rodiny je nízká, a tím, že pomoc poskytovaná rodinám ze zvláště zranitelných skupin je nedostatečná. Zatímco Výbor oceňuje úsilí vynaložené účastnickým státem na zajištění rozvoje prvotní vazby mezi matkou a dítětem formou poskytování dlouhodobé mateřské dovolené v délce trvání maximálně čtyři roky, vyjadřuje své znepokojení nad nedostatečnou přípravou na rodičovství a absencí služeb poskytovaných rodinám s malými dětmi.

44. Výbor doporučuje smluvní straně, aby provedla opatření, která zajistí, že rodinám ze zranitelných socioekonomických skupin budou poskytovány nezbytné finanční zdroje a sociální podpora, aby všichni rodiče mohli realizovat svou primární odpovědnost za své děti, a aby všechny děti mohly v co nejvyšší možné míře požívat naplnění svých práv. Výbor rovněž doporučuje smluvní straně, aby zajistila nezbytné služby pro rodiče a malé děti, zvláště ze znevýhodněných skupin, aby bylo zamezeno vývojovému opoždění dětí v situacích, kdy jsou tyto zvláště zranitelné.

V této souvislosti Výbor upozorňuje smluvní stranu na Sdělení Evropské komise o vzdělávání a péči v raném dětství: Zajištění co nejlepšího startu do života pro všechny naše děti (COM (2011) 66).

Děti zbavené rodinného prostředí

45. Výbor vítá novelu zákona o sociálněprávní ochraně, jež vstoupí v účinnost v roce 2012, a která upřednostní používání evropského financování pro deinstitucionalizaci péče o děti, a která přinese posílení pěstounské péče namísto ústavní péče. Výbor rovněž bere na vědomí jako pozitivní další zamýšlená opatření, například zlepšení školení pro sociální pracovníky odpovědné za jednotlivé případy a povinné navrhování a vyhodnocování případů a individuálních strategií pro každou rodinu. Avšak Výbor je znepokojen rozšířeným akceptováním ústavní péče jako primární alternativy pro rodinné prostředí. Kromě toho je Výbor znepokojen:

- (a) absencí preventivní služby a kritérii přijetí do ústavní péče, což vede k tomu, že velké množství dětí, zvláště dětí se zdravotním postižením anebo romského původu, je umisťováno do péče mimo domov, zvláště do ústavní péče, přičemž ve většině těchto případů je hlavním důvodem jejich umístění materiální a finanční situace rodiny;
- (b) existencí nedostatečných komunitních služeb rodinného typu a pěstounské péče, aby bylo vyloučeno umisťování dětí do ústavů;
- (c) absencí centrálního mechanismu:
 - (i) upravujícího poskytovatele ústavní péče, nebo
 - (ii) koordinujícího plánování a poskytování ústavní péče, což vede k nedůsledným standardům poskytované péče;
- (d) nízkým standardem zařízení, jakož i nízkým počtem a úrovní vzdělávání personálu mnoha poskytovatelů ústavní péče;
- (e) dlouhou dobou, po kterou děti zůstávají v ústavní péči, přičemž většina těchto dětí opouští ústavní péči teprve po dosažení zletilosti;
- (f) nedostatečným úsilím, k tomu, aby děti mohly udržovat kontakty se svými rodiči, za účelem jejich znovuzачlenění do rodiny;
- (g) tím, že přepokládané plány zlepšení systému náhradní péče mají takové realizační časové rámce, že mnoho změn vstoupí v účinnost nejdříve v roce 2012 nebo 2013.

46. Výbor upozorňuje na Směrnici o alternativní péči o děti, obsaženou v usnesení Valného shromáždění č. 64/142 přijatém dne 20. listopadu 2009, a vyzývá smluvní stranu, aby urychleně formulovala komplexní národní politiku deinstitucionalizace péče o děti, zvláště:

- (a) aby vytvořila komplexní hodnocení rodinné situace, preventivní služby, kritéria přijetí a strategie snížení počtu dětí žijících v ústavní péči, a aby zajistila, že umisťování dětí do ústavů bude používáno pouze jako poslední možnost a v případech jeho použití bude pravidelně monitorováno a přezkoumáváno;

- (b) aby rozvíjela komunitní služby rodinného typu a pěstounskou péči za účelem vyloučení umístování dětí do ústavů;
- (c) aby urychleně provedla nezbytné změny zákona o ústavní výchově a zavedla požadavek povinné registrace zařízení pro péči o dítě a postihování provozování těchto zařízení bez povolení a jednotné standardy pro veřejné a soukromé ústavy a dobrovolné domovy, včetně systému jejich pravidelné kontroly;
- (d) aby urychleně zlepšila vybavení zařízení pro péči o dítě a přidělil nezbytné zdroje pro efektivní fungování a kontrolu těchto zařízení; a aby přijala opatření za účelem zvýšení počtu sociálních pracovníků a stanovil kritéria pro výběr a vzdělávání pracovníků péče o dítě; a
- (e) aby zajistila včasné vytvoření plánů individuální péče o dítě od doby, kdy vstoupí do ústavu, a aby posílila politiky a metody inkluzivního vzdělávání, a v této souvislosti, aby usnadnila urychlený návrat dítěte do prostředí rodinného typu;
- (f) aby podporovala a umožňovala kontakt mezi dítětem v ústavní péči a jeho rodinou, jakož i zavedla mechanismy rozšíření a stimulace znovuzачlenění dětí do jejich rodin, a;
- (g) aby zajistila, že navrhovaná zlepšení systému ústavní péče se budou řídit jasným časovým harmonogramem s konkrétními termíny realizace, jež budou účinně monitorovány v pravidelných intervalech.

Adopce

47. Výbor bere na vědomí zákon o sociálněprávní ochraně dětí, je ovšem znepokojen absencí jasného, konzistentního a objektivně určeného souboru kritérií hodnocení vhodnosti dítěte k adopci.

48. Výbor doporučuje smluvní straně, aby vytvořila a realizovala soubor pokynů zpracovaných po konzultaci s odborníky a občanskou společností zabývajícími se péčí o dítě pro důsledné a objektivní hodnocení vhodnosti dětí k adopci na celém jeho území.

Zneužívání a zanedbávání

49. Výbor je vážně znepokojen programem smluvní strany zvaným „Babybox“, který je mj. porušením článků 6, 7, 8, 9 a 19 Úmluvy.

50. Výbor důrazně vyzývá smluvní stranu, aby co nejdříve přijala veškerá opatření nezbytná pro ukončení programu „Babybox“ a urychleně posílila a podpořila alternativy s přihlédnutím k povinnosti zcela dodržovat veškerá ustanovení Úmluvy. Dále Výbor vyzývá smluvní stranu, aby zvýšila své úsilí o řešení základních příčin, jež vedou k opouštění novorozenců, včetně plánovaného rodičovství a přiměřeného poradenství a sociální podpory pro neplánovaná těhotenství a prevenci rizikových těhotenství.

E. Základní ustanovení Úmluvy týkající se zdraví a sociální péče (čl. 6, 18 (par. 3), 23, 24, 26, 27 (par. 1-3))

Děti se zdravotním postižením

51. Zatímco Výbor vítá vyhlášku č. 73/2005 Sb. k provedení školského zákona, která zajišťuje integraci dětí se zdravotním postižením do škol hlavního vzdělávacího proudu, je vážně znepokojen tím, že:

(a) Prováděcí vyhláška ke školskému zákonu (2004) umožňuje školám, aby odmítly poskytnout integrované vzdělání na základě nedostatečného materiálního vybavení, což vede de facto k tomu, že vyloučení dětí se zdravotním postižením z škol hlavního vzdělávacího proudu pokračuje; dále je na rodičích dětí se zvláštními vzdělávacími potřebami požadováno, aby se podíleli na dalších nákladech na zajištění vzdělání jejich dítěte v běžném prostředí, čímž je toto břemeno nevhodně převáděno ze smluvní strany na rodiče, jež mají financovat vzdělání svých dětí v bezplatné veřejné škole;

(b) Současné právní předpisy brání dětem se zdravotním postižením, jež jsou mladší než jeden rok, aby získaly příspěvek na péči;

(c) Většina dětí se zdravotním postižením je umisťována do ústavů, protože rodiče nejsou schopni nebo ochotni o tyto děti pečovat;

(d) Při řešení potřeb dětí se zdravotním postižením je aplikováno medicínské hledisko;

(e) Dostupnost údajů týkajících se dětí se zdravotním postižením je kvantitativně i kvalitativně omezena.

52. Výbor doporučuje smluvní straně, aby:

(a) **zajistila poskytování dostatečných finančních, technických a lidských zdrojů školám, aby mohly pro děti se zdravotním postižením účinně zajistit vzdělání v hlavním vzdělávacím proudu; a aby změnila své právní předpisy a zakázal tak školám odmítat děti na základě nedostatečných materiálních zdrojů;**

(b) **poskytovala socioekonomickou podporu pro děti se zdravotním postižením bez ohledu na jejich věk;**

(c) **podporovala a umožňovala péči o děti se zdravotním postižením v rodinném prostředí zajištěním dostatečné podpory pro jejich rodiče nebo opatrovníky;**

(d) **přijala koncepci sociální péče, jež je v souladu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, která řeší překážky v podobě postojů a prostředí, které brání plné, rovné a účinné účasti dětí se zdravotním postižením ve společnosti a aby příslušným způsobem vyškolila všechny odborníky pracující s dětmi nebo pro děti se zdravotním postižením;**

(e) **vytvořila mechanismy pro shromažďování komplexních a vyčleněných dat o dětech se zdravotním postižením a poskytla lidské, technické a finanční zdroje nezbytné pro používání těchto dat pro řízení politiky smluvní strany a programů inkluzivního vzdělávání.**

Pro účely realizace shora uvedených doporučení Výbor upozorňuje smluvní stranu na články 23 a 29 Úmluvy, obecný komentář č. 9 (CRC/C/GC/9) k právům dětí se zdravotním postižením, jakož i na článek 24 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

Zdraví a zdravotnictví

53. Výbor je znepokojen tím, že dětem cizinců je bráněno v přístupu k veřejnému zdravotnímu pojištění a je na nich požadováno, aby si zařídily soukromé zdravotní pojištění za podstatně vyšších nákladů. Výbor je rovněž znepokojen tím, že děti cizinců, jež trpí vážnými onemocněními, jsou často odmítány soukromými poskytovateli zdravotního pojištění, a proto nemají přístup ke zdravotním službám a péči.

54. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby přijala nezbytná opatření a legislativní úpravy za účelem zajištění poskytování zdravotní péče dětem cizinců ve stejné kvalitě a na stejné úrovni jako občanům smluvní strany.

Kojení

55. Výbor je znepokojen tím, že:

- (a) počet případů výlučného kojení v ČR klesá;
- (b) smluvní strana nepřijala Mezinárodní kodex marketingu náhrad mateřského mléka, a proto je široce rozšířena reklama na mléko v prášku a sponzorování zdravotníků výrobci kojenecké výživy;
- (c) Školení zdravotního personálu týkající se ochrany, propagace a podpory kojení je nedostatečné.

56. Výbor doporučuje smluvní straně, aby:

- (a) zvýšila informovanost o výhodách kojení a výlučného kojení do 6 měsíců a umožnil je podporou poskytování zařízení pro kojení na pracovištích a na veřejných místech;
- (b) navrhla Národní kodex marketingu náhrad mateřského mléka, s transparentními předpisy týkajícími se jeho realizace a dohledu;
- (c) vyškolila zdravotní personál a učinil jej citlivým na důležitost ochrany, propagace a podpory kojení.

Zdraví mládeže

57. Zatímco Výbor vítá Národní akční plán prevence dětských úrazů na léta 2007–2017, je znepokojen vysokým počtem těhotenství a potratů mládeže, jakož i vysokým počtem sebevražd, jež představují druhou nejběžnější příčinu úmrtí mládeže ve věku 15 až 19 let. Dále Výbor vítá legislativní zákaz ČR týkající se prodeje tabákových výrobků a alkoholu osobám mladším 18 let, avšak je znepokojen tím, že neexistuje pravidelná systematická

kontrola skutečného dodržování tohoto zákazu ani jeho efektivní vymáhání, což vede k rostoucí spotřebě alkoholu a tabákových výrobků u dětí.

58. Výbor doporučuje smluvní straně, aby s přihlédnutím k obecnému komentáři Výboru č. 4 (2003) ke zdraví dospívající mládeže:

(a) zvýšila úsilí o vzdělávání dospívající mládeže v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví, jakož i dostupnost antikoncepce za účelem snížení počtu těhotenství mladistvých a aby vytvořila programy přístupné pro děti za účelem pomoci mladým matkám a jejich dětem;

(b) přijala další opatření za účelem řešení vysokého počtu sebevražd dospívající mládeže, včetně přidělení přiměřených lidských, technických a finančních zdrojů na podporu rozvoje důvěrného poradenství, péče a rehabilitačních zařízení citlivých na problémy mládeže;

(c) systematicky shromažďovala informace o spotřebě alkoholu a tabákových výrobků mezi dětmi;

(d) přijala opatření nezbytná pro efektivní vymáhání zákazu prodeje těchto výrobků dětem; v této souvislosti Výbor doporučuje smluvní straně, aby zvážila zákaz propagace alkoholu a tabákových výrobků v médiích anebo informačních zdrojích, jež jsou běžně přístupné dětem.

Životní úroveň

59. Výbor bere na vědomí, že smluvní strana nemá právní předpisy zajišťující sociální bydlení, a je znepokojen tím, že to je hlavní faktor podílející se na sociálním vyloučení anebo umístování dětí do ústavní péče, zvláště dětí z finančně znevýhodněných skupin. Kromě toho Výbor bere na vědomí, že ačkoli smluvní strana má systém sociálních dávek, tyto dávky nezajišťují dostatečné řešení pro velký počet rodin s dětmi, jež postrádají přiměřené bydlení.

60. Výbor doporučuje smluvní straně, aby zvážila vytvoření a zavedení systému poskytování přiměřeného bydlení osobám ve finančně anebo sociálně znevýhodněné situaci s cílem zajistit mj. přístup dětí k přiměřeným životním podmínkám v rodinném prostředí.

F. Vzdělávací, volnočasové a kulturní aktivity (čl. 28, 29 a 31 Úmluvy)

Vzdělávání, včetně odborné přípravy a poradenství

61. Výbor bere na vědomí jako pozitivní školský zákon (2004), který formálně zrušil takzvané zvláštní školy v ČR, a průběžnou realizaci Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání (2010), jehož cílem je stanovení jasných a objektivních kritérií umístování do speciálních škol, jakož i zvýšení citlivosti vzdělávacích odborníků a podpora systému rozvoje kulturní rozmanitosti. Avšak Výbor zůstává velmi znepokojen tím, že v praxi pokračuje segregace dětí romského původu, prostřednictvím mj. následujícího:

- (a) pomalé realizace efektivních reformních opatření umožňujících začleňování a integraci, jež vede k tomu, že školy dříve označované jako „zvláštní“ a školy v sociálně vyloučených oblastech i nadále navštěvuje většina dětí romského původu;
- (b) pomalé rychlosti skutečného používání kulturně citlivých nebo upravených testů v pedagogicko-psychologických poradnách pro zjišťování studijních a intelektuálních schopností dětí z etnických menšin;
- (c) pokračujícího umisťování dětí romského původu do samostatných tříd, jakož i vyučování těchto dětí na základě redukováných osnov dříve používaných pro zvláštní školy;
- (d) absence finanční podpory pro děti ze sociálně nebo finančně znevýhodněného prostředí, jež vede k tomu, že tyto děti jsou obvykle klasifikovány jako děti s postižením za účelem získání dalších finančních zdrojů určených pro děti se zdravotním postižením;
- (e) nedostatku programů rozvoje a péče v raném dětství pro všechny děti, zvláště pro ty, jež potřebují přípravu pro školní docházku a další podporu během prvních 6 let svého života;
- (f) absence autentického informovaného souhlasu během procesu zařazování dítěte do Rámcového vzdělávacího programu pro děti s lehkým mentálním postižením, protože podklady pro informovaný souhlas byly do nynějška psány v odborném jazyce, který není snadno srozumitelný. Kromě toho v této dokumentaci nejsou uvedeny žádné jednoduché prostředky pro odvolání proti rozhodnutí o umístění dítěte do „speciální školy“ nebo jeho pravidelnou kontrolu.

62. Výbor doporučuje smluvní straně, aby zajistila:

- (a) skutečnou a úplnou integraci dětí romského původu do vzdělávacího systému a tak aplikoval praktická opatření, jež usnadňují diverzitu a začlenění všech dětí do všech škol, bez ohledu na jejich etnické nebo sociokulturní prostředí;**
- (b) kulturně citlivou, důslednou a jednotnou aplikaci testů pro určování studijních/intelektuálních schopností dítěte;**
- (c) aby všechny školy hlavního vzdělávacího proudu používaly vzdělávací osnovy, jež jsou standardní, konzistentní a jsou aplikovány na celém území smluvní strany;**
- (d) poskytování dostatečné finanční podpory pro děti ze sociálně nebo finančně znevýhodněného prostředí, za účelem nápravy systémových tendencí škol úmyslně umisťovat děti bez postižení do speciálních škol za účelem získání dalších finančních zdrojů;**
- (e) vytvoření komplexní politiky péče o děti, s přihlédnutím ke**
 - (i) Sdělení Komise Kvalitní systém předškolního vzdělávání a péče: nejlepší start do života pro všechny naše děti (COM(2011) 66),**
 - k (ii) Rozhodnutí Výboru ministrů Rady Evropy (CM/Del/Dec(2011)1115), a ke (iii) obecnému komentáři Výboru č. 7 (CRC/C/GC/7/Rev.1) k realizaci práv dítěte v raném dětství.**

(f) aby Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a ostatní příslušné orgány včetně školských orgánů jednajících přímo s rodiči přijaly veškerá opatření zajišťující, že:

- (i) informace, podklady a postup umístění dítěte do speciálního vzdělávání budou napsány srozumitelně a zcela vysvětlí důsledky tohoto umístění,
- (ii) že rozhodnutí o tomto umístění bude písemně doloženo,
- (iii) že rodičům budou snadno přístupné možnosti odvolání proti rozhodnutí o tomto umístění, a
- iv) že bude prováděna pravidelná kontrola nezávislým orgánem za účelem zajištění, že pokračující umístění ve speciálním vzdělávání je v nejlepším zájmu dítěte.

V této souvislosti Výbor vyzývá smluvní stranu, aby stanovila podrobný časový harmonogram s vymezenými termíny za účelem urychlené realizace shora uvedených doporučení a pravidelného monitoringu pokroku dosaženého účastnickým státem v této oblasti.

G. Zvláštní ochranná opatření (čl. 22, 30, 38, 39, 40, 37 (b)-(d), 32-36 Úmluvy)

Žádost o azyl a děti uprchlíků

63. Výbor vítá nejnovější novelu zákona o pobytu cizinců (zákon č. 326/1999 Sb.) a zlepšení, která přináší s ohledem na situaci možné detence dětí požadujících azyl. Výbor rovněž vítá zřízení specializovaného zařízení pro poskytování pěstounské péče opuštěným dětem vyžadujícím mezinárodní ochranu, které provozuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Avšak Výbor zůstává vážně znepokojen pokračující praxí detence žadatelů o azyl, včetně dětí. Zatímco Výbor bere na vědomí současné úsilí smluvní strany o zlepšení této situace, je znepokojen situací rodin a opatrovníků s nezletilými dětmi žádajícími o azyl, zadržovaných ve speciálním detenčním středisku Bělá-Jezová, které nenaplnuje požadovaný standard životní úrovně dětí žádajících o azyl a jejich nejlepší zájmy.

64. Výbor opakuje své předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201) smluvní straně, aby vyloučila jakoukoli formu detence žadatelů o azyl mladších 18 let. Výbor dále doporučuje smluvní straně, aby před detencí zvážila veškeré možné alternativy detence, včetně bezpodmínečného propuštění, přičemž zdůrazňuje, že by tento přístup neměl být omezen na osamocené nebo nedoprovázené nezletilé osoby, nýbrž rozšířen na všechny případy týkající se dětí. V této souvislosti Výbor upozorňuje na Revidované pokyny UNHCR o platných kritériích a normách pro zajištění žadatelů o azyl (z 26. února 1999).

65. Výbor je hluboce znepokojen tím, že uprchlíci čelí vážným problémům při uplatňování svého práva na vzdělání v České republice. Zatímco Výbor bere na vědomí, že integrační program smluvní strany, vymezený zákonem o azylu (č. 325/1999 Sb.), zaručuje přístup k jazykové výuce všem poživatelům mezinárodní ochrany, je hluboce znepokojen tím, že děti do 16 let jsou vyloučeny z jazykové výuky a že tato výuka pro osoby žijící mimo uprchlická zařízení provozovaná účastnickým státem byla zrušena. Výbor je dále znepokojen tím, že děti nemluvící česky jsou často umísťovány do tříd neodpovídajících jejich věku, intelektuálnímu rozvoji nebo potřebám. Výbor opakuje shora uvedenou obavu ze segregovaného systému speciálního školství a je rovněž znepokojen tím, že děti uprchlíků rovněž často podléhají této segregaci. Dále je znepokojen tím, že v případech takového umístění do speciální školy studenti uprchlíků a jejich rodiče nejsou zcela informováni o této skutečnosti a jejich důsledcích.

66. Výbor doporučuje smluvní straně, aby vyčlenila nezbytné finanční, technické a lidské zdroje pro zajištění speciálních jazykových programů pro děti uprchlíků nebo žadatelů o azyl, aby se mohly připravit na vstup do hlavního vzdělávacího systému. V této souvislosti Výbor dále zdůrazňuje důležitost zohlednění věku, úrovně vzdělání a potřeb těchto dětí. Výbor se rovněž dovolává školského zákona č. 561/2004 Sb., který na školách požaduje, aby zajistily doplňkovou pomoc pro děti uprchlíků v souladu s individuálními vzdělávacími plány za účelem prevence předčasného odchodu ze školy a naplnění konkrétních vzdělávacích potřeb.

Sexuální vykořisťování a zneužívání

67. Výbor vítá novelu trestního zákona z roku 2007, která postihuje držbu dětské pornografie, a nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., jež postihuje požadování sexuálního styku na nezletilých a zvyšuje úroveň trestněprávní ochrany dětí před zneužíváním, vykořisťováním, zanedbáváním a obchodováním. Avšak zatímco Výbor bere na vědomí, že Policie, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo spravedlnosti ČR shromažďují údaje o dětech, jež byly sexuálně vykořisťovány anebo zneužívány, je znepokojen tím, že:

- (a) neexistuje žádná standardizovaná metodologie shromažďování dat, jež by byla používána všemi sektory smluvní strany řešícími tento problém;
- (b) smluvní strana neprovedla žádné komplexní studie o tomto problému;
- (c) neexistuje koordinovaný systém spolupráce mezi orgány, institucemi, organizacemi a odborníky zabývajícími se tímto problémem;
- (d) existují nedostatky v zajišťování dlouhodobého holistického systému psychosociální podpory pro oběti tohoto vykořisťování a zneužívání;
- (e) národní akční plány řešení tohoto problému jsou zaměřeny na odborníky a nejsou přiměřeně přístupné pro všechny děti, jejich rodiče, ani širokou veřejnost;
- (f) smluvní strana dosud neratifikovala Úmluvu Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a zneužívání.

68. Výbor doporučuje smluvní straně, aby:

- (a) vytvořila a zavedla standardizovaný systém shromažďování dat o dětech, jež byly sexuálně vykořisťovány anebo zneužívány, s cílem umožnit efektivní vzájemné srovnávání, analýzu a aplikaci těchto dat příslušnými sektory smluvní strany za účelem řešení tohoto problému;
- (b) zajistila komplexní studie o tomto problému, s přihlédnutím mj. k výskytu sexuálního vykořisťování a zneužívání, jeho příčinám, typologii obětí a pachatelů, míře skrytého výskytu a účinnosti přijímaných opatření;
- (c) vytvořila koordinovaný systém spolupráce a výměny informací mezi orgány, institucemi, organizacemi a odborníky zabývajícími se tímto problémem;

(d) posílala ve svém aktualizovaném akčním plánu poskytování dlouhodobé holistické psychosociální podpory dětským obětem sexuálního zneužívání;

(e) zlepšila přístupnost a informovanost o akčním plánu týkajícím se tohoto problému mezi širokou veřejností, zvláště dětmi a jejich rodiči;

(f) zajistila, prostřednictvím přiměřených právních ustanovení, postupů a předpisů, aby všechny dětské oběti anebo svědci zločinů, včetně dětských obětí zneužívání, domácího násilí, sexuálního a ekonomického vykořisťování, únosů a obchodování, měly účinný přístup ke spravedlnosti a aby jim byla poskytována ochrana požadovaná Úmluvou s přihlédnutím k Pokynům OSN pro výkon justice v záležitostech týkajících se dětských obětí a svědků trestné činnosti (připojené k rezoluci Ekonomické a sociální rady č. 2005/20 ze dne 22. července 2005).

Soudnictví ve věcech mládeže

69. Zatímco Výbor bere na vědomí, že smluvní strana přijala opatření za účelem zřízení soudů pro mládež na celém svém území, je znepokojen tím, že:

(a) většina soudců vykonávajících soudnictví ve věcech mládeže nepodstoupila nezbytné školení pro jednání s dětmi, jež se ocitly v konfliktu se zákonem;

(b) děti do 15 let nejsou považovány za trestně odpovědné, avšak mohou být umístěny před soudním řízením do ochranné výchovy v ústavním zařízení i za méně závažné trestné činy bez záruk spojených se standardním trestním řízením;

Pokud jde o děti ve věku 15 až 18 let, Výbor s politováním konstatuje, že:

(c) zbavení svobody není v praxi užíváno jako poslední možnost navzdory existenci alternativních opatření v soudním systému smluvní strany;

(d) děti nejsou vždy zadržovány odděleně od dospělých a za přijatelných podmínek a jsou zadržovány v policejních stanicích během zatčení nebo detence před soudním procesem za špatných podmínek.

70. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby pokračovala v reformě soudnictví ve věcech mládeže v souladu s Úmluvou, zvláště s články 37, 39 a 40 a v souladu s ostatními příslušnými normami, včetně Minimálních standardních pravidel OSN pro výkon soudnictví ve věcech mládeže (Pekingská pravidla), Pokynů OSN pro prevenci kriminality mládeže (Rijádské pokyny), Pravidel OSN k ochraně mladistvých zbavených osobní svobody (Havanská pravidla), Vídeňských pokynů o opatřeních pro děti v rámci trestního řízení; a Všeobecného komentáře Výboru č. 10 (2007) k právům dítěte v rámci soudnictví pro mladistvé (CRC/C/GC/10). Výbor zvláště vyzývá smluvní stranu, aby:

(a) přijala nezbytná opatření za účelem zajištění toho, že soudci pro mladistvé a jiné osoby zabývající se dětmi v rámci soudního systému podstoupí příslušné školení o výkonu justice pro mladistvé (CRC/C/GC/10, 2007); a

(b) provedla legislativní úpravy nezbytné pro zajištění toho, aby děti do 15 let měly minimálně stejnou úroveň právních záruk, jež jsou spojeny se standardním trestním řízením;

(c) přijala veškerá nezbytná opatření za účelem zajištění toho, aby děti ve věku 15 až 18 let byly drženy v detenci pouze v krajních případech, za velmi vážné trestné činy a po co nejkratší dobu, a aby neumísťovala děti podezřelé ze spáchání trestného činu do ústavní péče a řádně zvážila jiná opatření, jež nevyžadují zbavení dítěte osobní svobody;

(d) přijala veškerá nezbytná opatření za účelem zajištění toho, že pokud dojde k zatčení nebo detenci před procesem, bude tak činěno v souladu se zákonem a při respektování práv dítěte vyplývajících z Úmluvy, a že děti budou zadržovány po co nejkratší dobu a odděleně od dospělých;

Výbor doporučuje smluvní straně, aby při realizaci shora uvedených doporučení využívala nástrojů technické pomoci vytvářených Meziorganizačním výborem OSN pro soudnictví pro mladistvé a jeho členy, jež zahrnují UNODC, UNICEF, OHCHR a nevládní organizace, a aby požádala členy tohoto výboru o technickou pomoc v oblasti soudnictví pro mladistvé.

H. Ratifikace mezinárodních instrumentů týkajících se lidských práv

71. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby ratifikovala Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie. Výbor rovněž doporučuje smluvní straně, aby zvážila ratifikaci Mezinárodní úmluvy o ochraně práv všech migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků (1990) a Opčního protokolu k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením (2006) za účelem dalšího posílení naplňování práv dítěte.

I. Spolupráce s regionálními a mezinárodními orgány

72. Výbor doporučuje smluvní straně, aby spolupracovala s Radou Evropy na realizaci Úmluvy a jakýchkoli jiných instrumentů týkajících se lidských práv jak v ČR, tak v členských státech Rady Evropy.

J. Následný postup a šíření informací

Následný postup

73. Výbor doporučuje smluvní straně, aby přijala veškerá nezbytná opatření za účelem úplné realizace těchto doporučení, mj. aby je zaslala hlavě smluvní strany, Nejvyššímu soudu, Parlamentu, příslušným ministerstvům a místním orgánům k řádnému zvážení a dalším opatřením.

Šíření informací

74. Výbor dále doporučuje, aby konsolidovaná Třetí a čtvrtá periodická zpráva, písemné odpovědi předložené smluvní stranou a související doporučení (Závěrečná doporučení), přijatá Výborem byla dána k dispozici široké veřejnosti, organizacím občanské společnosti, organizacím mládeže, profesionálním organizacím a dětem v

jazycích země, včetně (avšak nikoli výlučně) prostřednictvím internetu, za účelem vyvolání debaty a informovanosti o Úmluvě, její realizaci a monitoringu.

K. Příští zpráva

75. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby předložila svou konsolidovanou Pátou a šestou pravidelnou zprávu do 30. června 2018. Výbor upozorňuje na své harmonizované pokyny o sestavování zpráv k příslušné úmluvě přijaté dne 1. října 2010 (CRC/C/58/Rev.2) a připomíná smluvní straně, že budoucí zprávy by měly být v souladu s touto směrnicí a neměly by přesáhnout 60 stran. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby předložila svou zprávu v souladu s touto směrnicí. V případě, že bude předložena zpráva přesahující limit počtu stran, smluvní strana bude požádána, aby ji přezkoumala a předložila znovu, v souladu s touto směrnicí. Výbor upozorňuje smluvní stranu, že pokud není schopna přezkoumat a znovu předložit zprávu, nelze zaručit překlad této zprávy pro účely jejího přezkoumání smluvním orgánem.

76. Výbor rovněž vyzývá smluvní stranu, aby předložila aktualizovaný základní dokument v souladu s požadavky na společné základní dokumenty uvedenými v harmonizovaných pokynech o sestavování zpráv, schválených pátou mezivýborovou schůzí smluvních orgánů pro lidská práva konanou v červnu 2006 (HRI/MC/2006/3). Zpráva podle smlouvy a aktualizovaný základní dokument společně naplňují harmonizovaný závazek podávání zpráv podle Úmluvy.

Závěrečná doporučení Výboru pro práva dítěte: Česká republika (ke 2. periodické zprávě ČR o naplňování Úmluvy o právech dítěte, 24. ledna 2003)

1. Výbor projednal druhou pravidelnou zprávu České republiky (CRC/C/83/Add.4) na své 852. a 853. schůzi (viz CRC/C/SR.852-853) konané 24. ledna 2003 a přijal následující závěrečná doporučení:

A. Úvod

2. Výbor vítá včasné předložení druhé pravidelné zprávy účastnického státu, která byla místy sebekritická, jakož i písemné odpovědi na seznam otázek (CRC/C/Q/CZE/2), v nichž byly poskytnuty aktualizované informace doplňující zprávu účastnického státu. Dále oceňuje vysokou úroveň delegace vyslané účastnickým státem a vítá otevřený dialog a pozitivní reakce na náměty a doporučení v průběhu diskuse.

B. Přijatá následná opatření a pokrok dosažený účastnickým státem

3. Výbor vítá novelizace platných právních norem a přijetí nových právních norem, které jsou uvedeny v písemných odpovědích na seznam otázek, týkající se mimo jiné posilování ochrany proti obchodování s dětmi a komerčního sexuálního vykořisťování dětí a integrace dětí se zvláštními potřebami do běžných škol. Výbor konstatuje velmi dobrou ochranu matek, včetně uspokojivé mateřské dovolené a vynikajících zdravotních ukazatelů, týkajících se kojenecké úmrtnosti, úmrtnosti dětí mladších pěti let a očkování. Výbor dále vítá ratifikaci Haagské úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení z roku 1993 a Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 182 o zákazu a okamžitém odstranění nejhorších forem dětské práce.

C. Faktory a problémy bránící provádění Úmluvy

4. Výbor konstatuje, že účastnický stát nadále řeší sociálně ekonomické problémy související s přechodem na tržní hospodářství, včetně poklesu životní úrovně a nezaměstnanosti. Výbor si je dále vědom, že přetrvávající tradiční společenské postoje rovněž ztěžují přijímání nových právních norem a ovlivňují provádění Úmluvy tam, kde je již zajištěno v zákonech i praxi.

5. Kromě toho Výbor bere na vědomí výskyt přírodních katastrof, zejména rozsáhlých povodní v roce 2002, které mají závažný sociální, hospodářský a ekologický dopad s dalšími důsledky pro zranitelné děti.

D. Hlavní problémy, náměty a doporučení

D1. Obecná prováděcí opatření (čl. 4, 42 a 44, odst. 6 Úmluvy)

Předchozí doporučení Výboru

6. Výbor lituje, že některá z jeho předchozích závěrečných doporučení (CRC/C/15/Add.81) nebyla dostatečně uplatněna, mimo jiné výhrada k článku 7. odst. 1 Úmluvy (tamtéž, odst. 26); tvorba komplexní politiky ve vztahu k dětem (tamtéž, odst. 27); vedení osvětových kampaní zaměřených na omezení diskriminačních praktik proti romskému obyvatelstvu (tamtéž, odst. 32); celková reforma systému soudů pro mladistvé (tamtéž, odst. 41). Výbor konstatuje, že tato doporučení jsou v tomto dokumentu zopakována.

7. Výbor naléhavě žádá účastnický stát, aby všemožně usiloval o uplatnění těchto závěrečných doporučení k úvodní zprávě, která ještě nejsou plně uplatňována, a aby se zabýval seznamem problémů obsažených v těchto závěrečných doporučeních ke druhé pravidelné zprávě.

Výhrady a prohlášení

8. Výbor lituje, že účastnický stát nestáhl svou výhradu k článku 7 odst. 1 Úmluvy. Na základě rozhovoru Výbor usoudil, že občanskoprávní registrace nezrušitelného osvojení nemusí nezbytně znamenat, že osvojené dítě nemá vůbec možnost poznat své (biologické) rodiče.

9. Výbor tedy doporučuje účastnickému státu, aby přehodnotil své stanovisko a stáhl výhradu.

Právní normy a jejich provádění

10. Výbor konstatuje, že bylo přijato mnoho pozitivních opatření k uvedení právních norem do souladu s Úmluvou, nicméně je nadále znepokojen zdlouhavostí legislativní reformy

potřebné k tomu, aby zákony byly plně slučitelné s Úmluvou. Výbor je rovněž znepokojen nedostatkem finančních prostředků na provádění těchto právních norem.

11. Výbor doporučuje, aby účastnický stát urychlil a účinně dokončil proces legislativní reformy a posílil provádění a prosazování nových právních norem poskytnutím prostředků a odborné přípravy na provádění veškerých norem souvisejících s Úmluvou.

Koordinace

12. Výbor konstatuje, že byl v rámci Rady vlády ČR pro lidská práva ustavené v roce 1999 zřízen Výbor pro práva dítěte, nicméně je nadále znepokojen absencí centrálního mechanismu ke koordinaci všech otázek souvisejících s prováděním Úmluvy, vybaveného odpovídajícím mandátem a prostředky.

13. Výbor doporučuje, aby účastnický stát ustavil či jmenoval jeden stálý orgán s dostatečným mandátem a dostatečnými prostředky, který by koordinoval provádění Úmluvy na celostátní úrovni, a to účinnou koordinací činnosti ústředních a místních orgánů a spoluprací s nevládními organizacemi a jinými složkami občanské společnosti.

Národní plán činnosti

14. Výbor vítá schválení zásad státní politiky pro mladou generaci do roku 2002, konstatuje rovněž, že příslušná ministerstva odpovídají za konkrétní oblasti hodnocení, prosazování a ochrany práv dítěte. Výbor lituje, že dosud nebyl vypracován komplexní národní plán činnosti zabývající se všemi zásadami a ustanoveními Úmluvy.

15. Výbor vyzývá účastnický stát, aby vytvořil konzistentní a komplexní národní plán činnosti založený na právech, obsahující dělbu odpovědností, zřetelné priority, časový harmonogram a předběžnou kalkulaci zdrojů potřebných pro provádění Úmluvy na celostátní, krajské a místní úrovni ve spolupráci s občanskou společností.

Nezávislé kontrolní orgány

16. Výbor vítá zřízení funkce veřejného ochránce práv v roce 2000 a jeho zprávu předloženou Výboru. Výbor dále konstatuje, že mandát veřejného ochránce práv je omezen na činnost či nečinnost veřejného sektoru a nezahrnuje tedy všechny aspekty provádění Úmluvy.

17. Výbor doporučuje, aby účastnický stát plně zohlednil jeho obecnou poznámku č. 2 o úloze národních institucí pro ochranu lidských práv a ustavil nezávislý orgán pro kontrolu provádění Úmluvy, jež by zároveň prošetřoval jednotlivé stížnosti dětí způsobem šetrným k dětem. To lze zajistit rozšířením mandátu veřejného ochránce práv a jeho vybavením potřebnými lidskými a jinými zdroji, nebo ustavením funkce samostatného nezávislého zmocněnce nebo ombudsmana pro děti.

Přidělování prostředků

18. Výbor vyjadřuje politování nad nedostatkem vhodných informací o prostředcích státního rozpočtu, krajských a místních rozpočtů určených na finanční, technické a personální zabezpečení naplňování práv dětí.

19. Výbor doporučuje, aby účastnický stát prováděl článek 4 Úmluvy ve světle článků 3 a 6 tak, aby procento státního rozpočtu vyčleněné na uplatňování všech práv v maximálním rozsahu všech zdrojů, které jsou k dispozici pro hospodářská, sociální a kulturní práva dětí, bylo snadno zjištěitelné a transparentně prezentované. Výbor dále

vyzývá účastnický stát, aby každoročně jasně stanovoval své priority v otázkách práv dítěte a uváděl částku a procento rozpočtových prostředků vynaložených na děti, zejména na marginalizované skupiny, na celostátní i místní úrovni tak, aby bylo možné vyhodnotit účinek těchto výdajů na děti a jejich účinné využívání.

Údaje

20. Výbor je znepokojen tím, že shromažďování údajů různými ministerstvy není dostatečně rozvinuté a rozčleněné na všechny oblasti upravené Úmluvou (např. zranitelné a znevýhodněné skupiny). Dále konstatuje, že údaje o dětech nejsou odpovídajícím způsobem využívány k vyhodnocení pokroku, z něhož by bylo možné vycházet při tvorbě politik v oblasti práv dítěte.

21. Výbor naléhavě žádá účastnický stát, aby:

(a) posílil a centralizoval svůj mechanismus integrace a systematické analýzy rozčleněných údajů o všech dětech mladších 18 let ve všech oblastech upravených Úmluvou se zvláštním důrazem na nejzranitelnější skupiny, včetně dětí náležejících k menšinovým skupinám; dětí z ekonomicky znevýhodněných rodin; dětí žijících na venkově; dětí v ústavní péči; postižených dětí a dětí vyžadujících zvláštní ochranu, např. dětí ulice; pracujících dětí; dětí využívaných k prostituci a dětí, které jsou obětmi obchodování s dětmi;

(b) účinně využíval tyto ukazatele a údaje při tvorbě a vyhodnocování právních norem, postupů a programů zaměřených na provádění Úmluvy, přidělování prostředků a kontrolu provádění Úmluvy.

Propagace/odborná příprava

22. Výbor bere na vědomí iniciativy účastnického státu zaměřené na podporu povědomí o právech obsažených v zásadách a ustanoveních Úmluvy, nicméně je znepokojen tím, že politici, všechny profesní skupiny pracující s dětmi i pro děti, rodiče a veřejnost obecně nemají dostatečné povědomí o Úmluvě a o přístupu založeném na právech, který je v ní zakotven.

23. Výbor doporučuje, aby účastnický stát posílil snahy o zvýšení tohoto povědomí a vyzývá účastnický stát, aby zajistil systematickou výchovu a vzdělávání o právech, zásadách a ustanoveních Úmluvy, a to i pro odborné pracovníky pracujícími s dětmi a pro děti a pro odborné školy.

Spolupráce s nevládními organizacemi

24. Výbor vítá skutečnost, že na krajské úřady bylo přeneseno veškeré rozhodování o povolování činnosti nevládních organizací jako poskytovatelů služeb se záměrem poskytnout tomuto sektoru větší podporu, a vyzývá k dalšímu posilování a větší spolupráci mezi vládou a občanskou společností. Výbor zůstává znepokojen nedostatečným úsilím o zapojení občanské společnosti do provádění této Úmluvy v souladu s přístupem založeným na právech.

25. Výbor zdůrazňuje významnou úlohu, kterou hraje občanská společnost jako partner pro provádění ustanovení Úmluvy, včetně respektování občanských práv a svobod, a vítá těsnější spolupráci s nevládními organizacemi. Výbor především naléhavě žádá účastnický stát, aby ve všech fázích provádění Úmluvy systematictěji zapojoval a podporoval nevládní organizace, zejména organizace založené na právech, a jiné složky občanské společnosti pracující s dětmi a pro děti.

D2 Definice dítěte

26. Výbor vítá novelizaci § 216b trestního zákona vypouštějící slova "pokud (taková osoba) nedosáhla zletilosti již dříve" z definice dítěte jako osoby mladší osmnácti let. Výbor je nicméně znepokojen informacemi o tom, že v účastnickém státu se v rámci reformy soudnictví pro mladistvé diskutuje o snížení věku trestní odpovědnosti.

27. V duchu Úmluvy a zejména s odkazem na článek 3 (nejlepší zájem dítěte) a článek 6 (právo na život, povinnost zajistit v nejvyšší možné míře zachování života a rozvoje dítěte) Výbor naléhavě žádá účastnický stát, aby zachoval současnou věkovou hranici trestní odpovědnosti, která je stanovena na patnáct let.

D3. Obecné zásady (články 2, 3, 6 a 12 Úmluvy)

Zákaz diskriminace

28. Výbor vítá metodický pokyn ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy zaměřený proti projevům rasismu, xenofobie a nesnášenlivosti. Výbor rovněž bere na vědomí četné iniciativy účastnického státu k potlačení diskriminace ve vzdělání, zejména pokud jde o děti náležející k romské menšině, včetně přijímání právních norem proti diskriminaci v zaměstnávání (zákon č. 167/1999 Sb.). Výbor je nicméně znepokojen tím, že ustanovení článku 2 dosud nebyla zapracována do všech příslušných právních norem, a tedy nejsou dostatečně prováděna. Výbor rovněž opakuje obavy vyjádřené Výborem pro hospodářská, sociální a kulturní práva (E/C.12/1/Add. 76 odst. 12; 23. 17. května 2002) a Výborem pro lidská práva (CCPR/CO/72/CZE odst. 8-11, 27. srpna 2001) a zůstává znepokojen přetrvávající faktickou diskriminací menšin, zejména romské, a jiných zranitelných skupin.

29. Výbor doporučuje, aby účastnický stát nadále posiloval své legislativní iniciativy zaměřené na plné začlenění zákazu diskriminace (článek 2 Úmluvy) do všech příslušných právních norem týkajících se dětí a aby toto právo bylo účinně uplatňováno ve všech politických, soudních a správních rozhodnutích a v rámci projektů, programů a služeb, které mají dopad na děti, včetně dětí, které jsou cizinci či příslušníky menšinových skupin, jako romské. Výbor dále doporučuje účastnickému státu, aby nadále vedl komplexní osvětové kampaně a přijímal veškerá potřebná aktivní opatření zaměřená na předcházení negativním společenským postojům a boj proti nim.

30. Výbor žádá, aby do příští pravidelné zprávy byly zahrnuty konkrétní informace o opatřeních a programech souvisejících s Úmluvou o právech dítěte, které účastnický stát přijal v návaznosti na Deklaraci a program činnosti přijaté Světovou konferencí proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii a s tím související nesnášenlivosti v roce 2001, a s ohledem na obecnou poznámku č. 1 k článku 29, odst. 1 Úmluvy (cíle vzdělávání).

Nejlepší zájem dítěte

31. Výbor bere na vědomí, že zásada "zájmu a blaha" dítěte je obsažena v zákonu o rodině a zákonu o sociálněprávní ochraně dětí, nicméně je znepokojen tím, že zásada nejlepšího zájmu dítěte jako přednostního hlediska dosud není odpovídajícím způsobem definována a zohledněna ve všech právních normách, soudních rozhodnutích a postupech týkajících se dětí. Výbor je dále znepokojen tím, že výzkumná činnost a odborná příprava pracovníků nejsou v tomto ohledu dostačující.

32. V souladu se svými předchozími doporučeními (tamtéž, odst. 30) Výbor doporučuje, aby zásada "nejlepšího zájmu dítěte" obsažená v článku 3 byla řádně analyzována z hlediska různých situací dítěte (např. odloučení od rodičů, přezkoumání svěřeni do péče), skupin dětí (např. menšin) XX a zohledněna ve všech novelách právních norem týkajících se dětí, v soudním řízení, jakož i v soudních a správních rozhodnutích a v projektech, programech a službách majících dopad na děti. Výbor vyzývá účastnický stát, aby zajistil posílení výzkumných a vzdělávacích programů pro odborníky zabývajícími se dětmi a plné porozumění článku 3 Úmluvy a účinné uplatňování zásady v něm obsažené.

Právo na život, zachování života a rozvoj

33. Výbor oceňuje pokles kojenecké úmrtnosti v účastnickém státu, nicméně je nadále znepokojen vysokým výskytem nehod, včetně úrazů, otrav a dopravních nehod. Je rovněž znepokojen tím, že přes tendenci k poklesu je výskyt sebevražd poměrně vysoký.

34. Výbor doporučuje, aby účastnický stát:

(a) posílil snahy ke zvýšení povědomí veřejnosti a vedl informační kampaně zaměřené na prevenci nehod;

(b) zkoumal možné příčiny sebevražd mládeže a charakteristické rysy osob, které se jeví jako nejvíce rizikové, a podnikl kroky k zavedení dalších podpůrných a intervenčních programů, které by omezily tento tragický jev.

Respektování názoru dítěte

35. Výbor vítá novelizaci občanského soudního řádu, včetně informací účastnického státu poukazující na úpravu respektování názoru dítěte v zákoně o sociálněprávní ochraně dětí a v zákoně o rodině. Výbor je znepokojen tím, že v jiných oblastech, například ve školách a institucích, není účast dětí na rozhodování zákonem upravena nebo v praxi dostatečně respektována. Výbor je dále znepokojen, že povědomí o těchto ustanoveních je poměrně malé, což přispívá k jejich nedostatečnému dodržování.

36. Výbor doporučuje, aby účastnický stát zavedl komplexní právní úpravu zajišťující právo na vyjádření názoru, která by platila pro soudy, správní orgány, instituce, školy, instituce péče o dítě a rodiny, a zaručila právo na odvolání proti rozhodnutím v souladu s článkem 12 Úmluvy. Je třeba posílit programy zaměřené na zvyšování povědomí a výchovu k uplatňování těchto zásad a změnit tradiční chápání dětí jako objektů spíše než subjektů práv.

D4. Občanská práva a svobody (články 7, 8, 13-17 a článek 37, písmeno a)

Jméno a občanství

37. Výbor vítá novelu zákona o státním občanství přijatou v září 1999 zaměřenou na vyřešení problémů osob bez státní příslušnosti, které měly nepřiměřený dopad na romské obyvatelstvo, včetně dětí (CAT 14/05/2001 A/56/44 odst. 108).

38. Výbor doporučuje účastnickému státu:

(a) urychlit postup nabývání občanství a zajistit jeho účinné provádění na místní úrovni;

(b) přistoupit k Úmluvě o právním postavení osob bez státního občanství z roku 1954.

Násilí/zneužívání/týrání

39. Výbor bere na vědomí úsilí účastnického státu zaměřené na zvýšení ochrany dětí před různými formami zneužívání a zanedbávání, včetně sexuálního zneužívání, například novelu zákona o přestupcích (zákon č. 360/1999 Sb.) a vítá významné snahy nevládních organizací v této oblasti. Výbor je nicméně znepokojen špatným zacházením s dětmi a jejich zanedbáváním v rodině, ve školách a jiných institucích, jakož i ze strany veřejných činitelů na ulicích i ve vazebních zařízeních, zejména v souvislosti s jistou formou lidové spravedlnosti trestající údajné zločiny jako krádeže. Výbor je dále znepokojen tím, že tyto činy směřují především proti jistým skupinám dětí, například romských a že vyšetřováno je jen velmi malé procento nahlášených případů, kdy existuje podezření ze zneužívání a zanedbávání. Je rovněž znepokojen absencí integrovaného systému služeb a tím, že problém zneužívání a zanedbávání dětí často řeší případ od případu pouze nevládní organizace. Dále, jak konstatoval i Výbor po odstranění diskriminace žen, domácí násilí je široce rozšířený jev a právní normy se jím nijak konkrétně nezabývají (CEDAW/C/2002/EXC/CRP.3/Add.2); povědomí mezi odbornými pracovníky a veřejností je nízké a podpora obětí nedostatečná.

40. Výbor je znepokojen také tím, že neexistuje právní norma výslovně zakazující tělesné tresty a že tělesné tresty jsou používány v rodině, ve školách i jiných veřejných institucích, a to i v režimu náhradní péče.

41. Výbor doporučuje, aby účastnický stát podnikl kroky k řešení špatného zacházení a zneužívání dětí v rodině, ve školách, na ulicích, v institucích a vazebních zařízeních, mimo jiné i prostřednictvím:

(a) přijímání právních norem k účinné ochraně menšin proti rasově motivovaným útokům;

(b) zajištění, že tvrzení o týrání policií a o špatném chování policie budou rychle, důkladně a nestranně vyšetřena nezávislým orgánem a že pachatelé budou zjištěni a předvedeni před příslušný soud, který jim uloží zákonem stanovené tresty;

(c) vytvoření účinného systému oznamování a vyšetřování případů domácího násilí, týrání, špatného zacházení s dětmi a zneužívání dětí, včetně sexuálního zneužívání v rodině, přičemž vyšetřování a soudní řízení musí být vedeno způsobem ohleduplným k dětem bez opakovaných výsledků dětských obětí zneužívání v zájmu zlepšení ochrany dětských obětí, včetně ochrany jejich práva na soukromí;

(d) přijetí a účinného provádění přiměřených mnohooborových opatření a postupů, včetně veřejných kampaní, k prevenci zneužívání a zanedbávání dětí, k řešení takových případů a ke změně postojů;

(e) vzdělávacích programů zaměřených na zvýšení úcty k dětem, které jsou příslušníky menšinových skupin, zejména romských dětí, a kontrolou zacházení s dětmi na základních a zvláštních školách za účelem zajištění ochrany tělesné a duševní integrity všech dětí po dobu, kdy jsou v péči pracovníků školy;

(f) veškerých potřebných kroků k přijetí právní normy zakazující tělesné tresty ve školách, ústavech, v rodině i za jakýchkoli jiných okolností;

(g) právních a správních opatření, jakož i iniciativ zaměřených na veřejnou informovanost, k ukončení užívání tělesných trestů a k zajištění dodržování tohoto

zákazu;

(h) opatření pro tělesné i duševní zotavení a společenskou reintegraci obětí znásilnění, zneužívání, zanedbávání, týrání a násilí, včetně poradenských služeb, péče, rehabilitace a reintegrace obětí i pachatelů v souladu s článkem 39 Úmluvy;

(i) zohlednění doporučení Výboru, přijatých v rámci všeobecné diskuse na téma "Násilí páchané na dětech v rodině a ve školách" (CRC/C/111).

D5. Rodina a náhradní péče (články 5; 18 (odst. 1-2), 9-11; 19-21; 25; 27 (odst. 4) a 39)"

Rodina

42. Výbor vítá informace o koncepci opatření, která mají být přijata ve prospěch dítěte a rodiny, a o přípravě národního programu podpory rodin s dětmi. Výbor je znepokojen nedostatečnou pomocí a poradenstvím rodičům v souvislosti s jejich odpovědností za výchovu a vývoj dítěte (článek 18), což vede k četným řízením o svěření do péče nebo umístění do náhradní ústavní péče. Výbor je dále znepokojen tím, že preventivní činnost a rodinné poradenství jsou nedostatečné a že sociální problémy a krizové situace v rodině mohou být řešeny umístěním do ústavní výchovy.

43. Výbor doporučuje, aby účastnický stát:

(a) urychleně zkvalitnil odbornou podporu a poradenství pro rodiny zajištěním kvalifikovaných pracovníků a prostředků a zajistil, aby děti mohly zůstat ve styku s oběma rodiči v souladu s články 3; 6 a 12 Úmluvy;

(b) provedl celkové vyhodnocení veškerých právních norem, postupů a správních rozhodnutí souvisejících s dětmi v rodině z hlediska jejich dopadu na rodinu jako celek za účelem přijetí rodinné politiky. Výbor dále vyzývá účastnický stát, aby přijal rodinnou politiku zahrnující minimální sociální zabezpečení dítěte a rodiny, bydlení a sociální služby, sladění práce rodičů s péčí o dítě, postavení žen a samoživitelů/samoživitelek, výživného, mateřské a otcovské dovolené a jiných otázek souvisejících s rodinou.

(c) přijal a prováděl mezinárodní a vnitrostátní normy řešící tyto otázky, včetně Haagské úmluvy č. 24 o právu platném pro vyživovací povinnost z roku 1973.

Náhradní péče

44. Výbor bere na vědomí, že v roce 2002 byl přijat zákon o výkonu ústavní výchovy (EPS 16), nicméně je znepokojen, že se tento zákon nezabývá všemi právy upravenými Úmluvou. Výbor rovněž konstatuje, že pravomoc rozhodovat o umístění dětí do ústavní péče mají tři různá ministerstva a že soud může nařídit ochrannou výchovu v případě dětí mladších patnácti let, což v praxi znamená, že takové dítě bude umístěno do stejného zařízení s mladistvými delikventy. Výbor vítá politiku deinstitucionalizace, nicméně zůstává hluboce znepokojen rostoucím počtem dětí umísťovaných do ústavní výchovy na základě předběžného rozhodnutí a také častým využíváním tohoto mimořádného opatření, které lze odvolat jen po zdlouhavém a složitém řízení. Výbor je dále znepokojen tím, že v takových situacích nejsou vždy dodržovány obecné zásady a že:

(a) pomoc dětem v obtížných situacích je převážně institucionální povahy a do ústavů je umísťován neúměrně vysoký počet dětí;

- (b) platnost předběžných opatření lze prodloužit na dlouhá období a neexistují předpisy nařizující přezkoumání rozhodnutí o umístění dítěte;
- (c) děti jsou často umísťovány do míst značně vzdálených od rodičů, kteří navíc ne vždy vědí o svém právu na styk s dětmi, a rovněž je možné používat tresty spočívající například v omezení telefonních hovorů nebo setkání s rodiči;
- (d) styk s rodiči je někdy podmíněn chováním umístěných dětí;
- (e) podmínky a zacházení s dětmi v některých ústavech nejsou vždy v souladu s rozvíjejícími se schopnostmi dítěte a se zajištěním jeho přežití a rozvoje v nejvyšší možné míře;
- (f) ústavy jsou velké, chybí tam individuální přístup k dítěti, účast dětí je minimální, zacházení v některých ústavech může mít nežádoucí účinky (např. v diagnostických ústavech).

45. Výbor doporučuje, aby účastnický stát:

- (a) **ustavil či posílil na místní úrovni mechanismy náhradní péče v rámci systému sociálního zabezpečení a přijal účinná opatření k usnadnění, zvýšení a posílení pěstounské péče, dětských domovů rodinného typu a jiné náhradní péče rodinného typu, náležitě omezil ústavní výchovu jako formu náhradní péče;**
- (b) **přijal účinná opatření k posílení preventivní činnosti zaměřené na snížení počtu dětí odloučených od rodiny v důsledku sociálních problémů nebo jiných krizových situací a zajistil, aby pobyt v ústavu byl co nejkratší a aby umístění podléhalo pravidelnému přezkoumání v souladu s článkem 25;**
- (c) **zajistil, aby při soudu používaly předběžné opatření jako opatření dočasné povahy a aby přednostním hlediskem byl nejlepší zájem dítěte;**
- (d) **zajistil, aby děti mladší patnácti let nebyly umísťovány do zařízení společně s mladistvými delikventy a aby jejich umístění bylo v souladu i s ostatními zásadami a ustanoveními Úmluvy;**
- (e) **přijal veškerá potřebná opatření ke zlepšení podmínek v ústavech v souladu s článkem 3 Úmluvy a zvýšil účast dětí;**
- (f) **poskytl podporu a odbornou přípravu pro pracovníky institucí, včetně sociálních pracovníků;**
- (g) **zajistil odpovídající následná opatření a podporu při reintegraci a služby pro děti propouštěné z ústavní péče.**

D6. Základní zdravotní a sociální péče (články 6; 18, odst. 3; 23; 24; 26; 27, odst. 1-3)

46. Výbor oceňuje pokles kojenecké úmrtnosti. Výbor je však hluboce znepokojen faktem, že současná ekonomická situace ve zdravotnictví neumožňuje povinné preventivní prohlídky dětí od narození do věku tří let hrazené ze zdravotního pojištění; Výbor dále vyjadřuje politování, že nebyl poskytnut dostatek informací v návaznosti na předchozí doporučení Výboru (tamtéž, odst. 38) ohledně výzkumu možných účinků znečištěného životního prostředí na zdravotní stav dětí.

47. Výbor doporučuje účastnickému státu, aby urychleně:

- (a) **stanovil udržitelné mechanismy financování systému základní zdravotní péče a**

účinného využívání zdrojů, včetně přiměřeného platového ohodnocení zdravotníků a zajistil, aby všechny děti, především děti z nejvíce marginalizovaných zranitelných skupin, měly přístup k bezplatné a kvalitní základní zdravotní péči;

(b) provedl komplexní výzkum možných účinků znečištění životního prostředí na zdraví dětí a tento problém účinně řešil.

Postižené děti

48. Výbor vítá informaci o národním plánu vyrovnávání příležitostí pro zdravotně postižené občany a oceňuje integraci rostoucího počtu postižených dětí do běžného vzdělávacího procesu, nicméně je znepokojen tím, že:

(a) předchozí doporučení Výboru (tamtéž, odst. 37) není dostatečně uplatňováno a velký počet postižených dětí je nadále umisťován do ústavů. Výbor bere na vědomí obavy Výboru pro hospodářská, sociální a kulturní práva ohledně nedostatečných opatření k zajištění důstojného života postižených, včetně duševně nemocných (E/C.12/1/Add.76 odst. 20);

(b) většinu asistenčních služeb veřejnosti zajišťují nevládní organizace bez významnější podpory účastnického státu.

49. **Výbor doporučuje, aby účastnický stát:**

(a) realizoval opatření, která by byla alternativou ústavní péče o postižené děti;

(b) přidělil potřebné prostředky programům a službám pro všechny postižené děti, zvláště děti žijící na venkově, a posílil programy uskutečňované v obcích tak, aby tyto děti mohly zůstat doma v rodinách;

(c) ve světle Standardních pravidel pro vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením (rezoluce Valného shromáždění č. 48/96) a doporučení Výboru přijatých v rámci všeobecné diskuse na téma "práva postižených dětí" (CRC/C/69, odst. 310-339) dále podporoval jejich integraci do standardního školského systému a jejich začleňování do společnosti, mimo jiné prostřednictvím speciální přípravy učitelů a zajištěním větší přístupnosti škol.

Zdravotní služby pro mládež

50. Výbor opakuje obavy vyjádřené Výborem pro hospodářská, sociální a kulturní práva (C/C.12/1/Add.76 odst. 21/41) týkající se kouření, narkomanie a konzumace alkoholu, jakož i sice klesajícího, nicméně stále vysokého výskytu těhotenství a potratů nezletilých dívek

51. Výbor doporučuje, aby účastnický stát přijal další opatření, včetně přidělení přiměřených lidských a finančních zdrojů, k vyhodnocení účinnosti školicích programů v oblasti zdravotní výchovy, zvláště pokud jde o reprodukční zdraví a zneužívání návykových látek, a rozvíjel poradenské, léčebné a rehabilitační služby pracující na základě důvěrnosti a citlivého přístupu k mládeži, které by byly dostupné bez souhlasu rodičů v případech, kdy je to v zájmu dítěte.

Sociální zabezpečení a životní úroveň

52. Výbor bere na vědomí, že v roce 1995 byly zavedeny nové finanční dávky zákonem č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře a že je prováděna strategie odstranění bída a sociální vyloučenosti. Výbor však sdílí obavy Výboru pro hospodářská, sociální a kulturní práva (odst.

10), že nedostatečná sociální záchraná síť v průběhu restrukturalizace a privatizace negativně ovlivňuje požívání hospodářských, sociálních a kulturních práv s neúměrným dopadem na nejvíce znevýhodněné a marginalizované skupiny.

53. Výbor doporučuje, aby účastnický stát zajistil, aby v procesu privatizace byla zohledňována ustanovení Úmluvy a aby všechny děti žijící na území účastnického státu požívaly sociálních dávek na základě rovnosti.

D7. Vzdělání, volný čas a kulturní aktivity (články 28, 29, 31)

54. Výbor vítá úsilí vlády zaměřené na rozvoj vyššího školství, jeho zpřístupnění, zajištění vzdělání pro menšinové skupiny a integraci postižených dětí do standardního vzdělávacího procesu. Výbor vítá střední školu pro romské děti, která vznikla z iniciativy Romů samotných. Výbor je nicméně znepokojen, že provádění reformy školství je nadále nedostatečné a že v tomto ohledu chybí doškolení učitelů. Výbor je dále znepokojen neúměrně vysokým zastoupením romských dětí ve zvláštních školách a diskriminací nelegálních přistěhovalců a uprchlíků, kterým nebyl udělen azyl, v přístupu ke vzdělání.

55. Výbor bere na vědomí úsilí účastnického státu v této oblasti a **doporučuje, aby účastnický stát:**

(a) **zajistil všem dětem v účastnickém státu, zvláště dětem z venkovských komunit, dětem, které jsou příslušníky romské menšiny a jiných menšin, jakož i dětem ve znevýhodněném postavení, například uprchlíkům, nelegálním přistěhovalcům, zejména mladistvým bez doprovodu dospělých, dostupnost a přístupnost bezplatného základního vzdělání a kvalitní vzdělání, a to i v jejich mateřském jazyce;**

(b) **dále posiloval snahy o profesionalizaci hodnocení dětí při nástupu do školy tak, aby pokud možno nedocházelo k umísťování dětí romského původu a jiných dětí ze znevýhodněných skupin do zvláštních škol;**

(c) **reformy ve školství prováděl po dostatečné přípravě a v tomto ohledu podporoval školy přidělováním dalších prostředků a doškolením učitelů a zajistil kvalitní vyhodnocování nových programů;**

(d) **prosazoval kvalitní vzdělání na celém území státu k dosažení cílů uvedených v článku 29, odst. 1 Úmluvy a v obecné poznámce Výboru o cílech vzdělávání; a zajistil zařazení výchovy k lidským právům, včetně práv dítěte, do školních osnov.**

D8. Zvláštní ochranná opatření (články 22, 38, 39, 40, 37 (b)-(d), 32-36)

Děti-uprchlíci a vysídlené osoby

56. Výbor konstatuje, že počet uprchlíků a žadatelů o azyl trvale roste, a vítá pokračující snahy účastnického státu zajistit zvláštní potřeby těchto osob a systematické shromažďování informací o mladistvých bez doprovodu dospělých od roku 1998. Výbor vítá ratifikaci Úmluvy o omezení případů bezdomovectví z roku 1961 a bere na vědomí úmysl vlády ratifikovat Úmluvu o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954. Je si rovněž vědom spolupráce s úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky při přípravě nového zákona o pěstounské péči, který stanoví možnosti vzdělávání a ubytování mladistvých cizinců bez doprovodu dospělých. Výbor je však nadále znepokojen tím, že:

(a) zvláštní péče a ochrana není poskytována všem žadatelům o azyl, zejména žadatelům ve věku 15-18 let, a že děti mladší patnácti let mohou být umístovány do diagnostických ústavů, kde není možnost zajistit zvláštní péči, kterou tyto děti potřebují;

(b) děti lze na delší dobu umístit do vazebních zařízení pro cizince;

(c) povinná školní docházka není vždy dodržována.

57. Výbor doporučuje, aby účastnický stát:

(a) **zajistil zvláštní ochranu a péči pro všechny děti-žadatele o azyl s ohledem na jejich zvláštní potřeby, a to i pro děti ve věku 15-18 let;**

(b) **žádným způsobem nezadržoval žadatele o azyl mladší 18 let;**

(c) **umožnil dětem přístup k právní a psychologické poradenské službě, včetně možnosti styku s nevládními organizacemi nabízejícími takovou pomoc;**

(d) **usiloval o zavedení nových možností pěstounské péče uvedené v zákonu z roku 2002.**

Ekonomické vykořisťování

58. Výbor vítá ratifikaci Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 182 o zákazu a okamžitém odstranění nejhorších forem dětské práce. Výbor se znepokojením konstatuje, že Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 138 dosud nebyla ratifikována a že neexistují programy nebo činnosti k prevenci a ochraně dětí před ekonomickým vykořisťováním a že není dostatek statistických údajů. Výbor je dále znepokojen, že mnoho dětí, včetně dětí mladších patnácti let a dokonce i sedmiletých dětí, pravidelně pracuje v zemědělství, rodinných podnicích nebo v modelingu.

59. Výbor doporučuje, aby účastnický stát:

(a) **prostudoval příčiny a rozsah dětské práce s cílem předcházet dětské práci a zlepšit situaci v této oblasti;**

(b) **pokračoval ve snahách chránit všechny děti před ekonomickým vykořisťováním ustavením účinného mechanismu inspekci;**

(c) **chránil všechny děti mladší patnácti let před vykonáváním jakékoli práce, která by mohla být nebezpečná, mohla by bránit jejich vzdělávání nebo ohrožovat zdraví nebo tělesný, duševní či sociální vývoj dítěte;**

(d) **ratifikoval Úmluvu Mezinárodní organizace práce č. 138 o minimálním věku pro přijímání do zaměstnání.**

Sexuální vykořisťování a obchodování dětmi

60. Výbor vítá:

(a) **ustavení na jaře 2002 trilaterální česko-německo-polské pracovní skupiny řešící mimo jiné otázky obchodování s lidmi, zejména v souvislosti se sexuálním vykořisťováním dětí za účelem prostituce, která se v těchto oblastech vyskytuje;**

(b) **informace obsažené ve zprávě účastnického státu (odst. 334-335) o sociálních, preventivních a resocializačních programech pro oběti sexuálního vykořisťování, jakož i**

přijetí národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí z července 2000 a novel trestního zákona a trestního řádu z roku 2002;

(c) velký přínos nevládních organizací v této oblasti.

61. Výbor je znepokojen:

(a) zprávami o rostoucím počtu případů sexuálního zneužívání dětí a nízkým počtem oznámení těchto trestných činů;

(b) absencí komplexního systému ochrany a pomoci všem dětským obětem sexuálního zneužívání a komerčního sexuálního vykořisťování, který by zajišťovali kvalifikovaní odborníci;

(c) nedostatkem následných opatření k doporučením vyplývajícím z návštěvy zvláštní zpravodajky OSN pro obchodování dětmi, dětskou prostituci a pornografii, která se uskutečnila v roce 1997;

(d) zdlouhavostí vyšetřování případů obchodování s dětmi;

(e) skutečností, že dosud nebyl ratifikován Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii.

62. Výbor doporučuje, aby účastnický stát:

(a) **zvýšil ochranu obětí sexuálního vykořisťování a obchodování s lidmi, včetně prevence, sociální reintegrace, přístupu ke zdravotní péči a psychologické pomoci za základě koordinovaného přístupu, včetně posílení spolupráce s nevládními organizacemi;**

(b) **zajistil ustavení přístupného mechanismu, fungujícího na základě důvěrnosti a ohleduplného vůči dětem, který by přijímal a účinně řešil stížnosti všech dětí, včetně dětí ve věku 15-18 let;**

(c) **realizoval dosud neprovedená doporučení zvláštní zpravodajky OSN pro obchodování s dětmi, dětskou prostituci a pornografii, mimo jiné i doporučení ohledně přeshraničního obchodování;**

(d) **upozorňoval odborníky a veřejnost na problémy sexuálně zneužívaných dětí pomocí osvěty, včetně kampaní ve veřejných sdělovacích prostředcích;**

(e) **ratifikoval Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii.**

Děti na ulici

63. Výbor je znepokojen rostoucím počtem dětí žijících v městských oblastech na ulici a ohrožených mimo jiné pohlavním zneužíváním, násilím, a to i ze strany policie, vykořisťováním, nedostatečným přístupem ke vzdělání, zneužíváním návykových látek, pohlavními nemocemi, HIV/AIDS a podvýživou. Výbor dále konstatuje, že stát podle své zprávy takové děti přednostně umísťuje do ústavů.

64. Výbor doporučuje členskému státu:

- a) snažit se zjistit počet dětí žijících na ulicích a předcházet tomuto jevu a omezovat ho v zájmu těchto dětí a s jejich účastí;**
- b) snažit se zajistit lepší ochranu dětí žijících na ulicích a jejich přístup ke vzdělání a zdravotním službám;**
- c) posílit pomoc dětem žijícím na ulicích a využívat jiná řešení jejich situace, než je umístování do ústavů;**
- d) nadále podporovat nevládní organizace pomáhající takovým dětem;**
- e) více podporovat rodiny a více jim v tomto ohledu pomáhat.**

Soudy pro mladistvé

65. Soud bere na vědomí informace uvedené ve zprávě účastnického státu (odst. 293), že rekodifikační komise prodiskutovala absenci soudnictví pro mladistvé, což vede k zacházení, jež nemusí být v souladu s ustanoveními a zásadami Úmluvy, a vítá informace, jež delegace poskytla o brzkém předložení zákona o reformě soudnictví pro mladistvé parlamentu. Zároveň je výbor znepokojen vzestupem počtu přestupků a trestných činů páchaných dětmi.

66. Výbor doporučuje účastnickému státu:

- a) zřídit soudní systém pro mladistvé, včetně soudů po mladistvé, k zajištění plného uplatňování standardů soudnictví pro mladistvé a zejména článků 37, 40 a 39 Úmluvy, jakož i standardních minimálních pravidel OSN pro výkon spravedlnosti pro mladistvé (pekingská pravidla) a směrnic OSN pro prevenci delikvence mladistvých (rijádské směrnice);**
- b) objasnit minimální věk trestní odpovědnosti ve světle zákonných ustanovení umožňujících ochranný dohled nad dětmi mladšími dvanácti let;**
- c) připravit postupy zaměřené na děti pro řešení případů týkajících se dětí, jež se dostaly do rozporu se zákonem, včetně specializované přípravy soudců a jiných pracovníků;**
- d) skoncovat s veškerými násilnými činy police vůči nezletilým, a to i stíháním policejních úředníků, jež takové činy spáchali;**
- e) zajistit, aby žádné děti nebyly nezákonně zadržovány a aby v případě nutnosti bylo zadržení považováno za poslední možnost a aby osoby mladší 18 let byly zadržovány odděleně od dospělých;**
- f) připravovat mechanismy a poskytovat přiměřené zdroje**

Děti náležející k menšinovým skupinám

78. Výbor vítá provádění strategií zaměřených na zlepšování práv romských dětí na přístup ke zdravotním službám a ke vzdělání. Výbor rovněž vítá účast romských nevládních organizací snažících se o lepší využívání práv jejich dětí. Výbor je však nadále znepokojen negativním přístupem a předsudky veřejnosti, zástupců médií, případy policejní brutality a

diskriminujícím chováním některých osob pracujících s dětmi a pro děti, včetně učitelů a lékařů.

79. V souladu s článkem 2 doporučuje Výbor účastnickému státu:

a) zahájit na všech úrovních a ve všech krajích kampaň proti negativním postojům vůči Romům v celé společnosti, zejména na úřadech typu policie a v případě odborníků poskytujících zdravotní služby, vzdělání a jiné sociální služby;

b) na základě vyhodnocení předchozích strategií vypracovávat a provádět komplexní aktivní strategii pro zlepšení přístupu k základní zdravotní péči, vzdělání a sociálním službám ve spolupráci s partnery z romských nevládních organizací, zaměřenou na celou romskou dětskou populaci;

c) zavést do osnov pro všechny školy kapitoly o dějinách a kultuře Romů a zajistit porozumění, toleranci a úctu k Romům v české společnosti.

D 9. Ratifikace dvou opčních protokolů

81. Výbor vítá ratifikaci Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů a doporučuje účastnickému státu ratifikovat Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii.

D 10. Šíření zprávy, písemné odpovědi, závěrečná doporučení

82. Výbor konečně ve světle článku 44 odst. 6 Úmluvy doporučuje, aby druhá pravidelná zpráva a písemné odpovědi předložené účastnickým státem byly zpřístupněny široké veřejnosti a aby byla zvážena možnost zveřejnění zprávy zároveň s příslušnými shrnujícími zprávami a závěrečnými doporučeními přijatými k této zprávě Výborem. Takový dokument by měl být distribuován široké veřejnosti, a tak vyvolat širokou debatu a povědomí o Úmluvě a jejím provádění a kontrolování na všech úrovních státní správy účastnického státu a u široké veřejnosti, včetně zainteresovaných nevládních organizací.

D 11. Příští zpráva

83. Ve světle doporučení o periodicitě zpráv přijatého Výborem a popsaného ve zprávách z jeho zasedání CRC/C/114 a CRC/C/124 podtrhuje Výbor důležitost podávání zpráv, které je plně v souladu s ustanoveními článku 44 Úmluvy. Důležitý aspekt odpovědnosti účastnických států vůči dětem podle Úmluvy zajišťuje, že Výbor pro práva dítěte má pravidelně příležitost vyhodnocovat pokrok při uplatňování Úmluvy. Výbor doporučuje účastnickému státu předložit svou příští pravidelnou zprávu 30. června 2008, osmnáct měsíců před datem, k němuž ho zavazuje Úmluva předložit čtvrtou pravidelnou zprávu, tj. před 31. prosincem 2009. Tato zpráva bude zahrnovat současně třetí a čtvrtou pravidelnou zprávu. Výbor očekává, že účastnický stát bude poté předkládat zprávy každých pět let, jak stanoví Úmluva.